

Tekstikokonaisuuden rakentuminen

1. Tekstin tavoite

- Kaikilla teksteillä on tavoite.
- Toisinaan tavoite on hyvin helppo huomata, joskus taas ei. (vrt. esim. ruokaresepti – mainos – sosiaalisen median päivitys)
- Mahdollisia tavoitteita ovat esimerkiksi vaikuttaminen, viihdyttäminen, tiedon välittäminen, sosiaalisten suhteiden välittäminen.

KYSY: Mikä on tekstin kirjoittajan tavoite, mihin tekstillä pyritään?

2. Tekstin kohderyhmä

- Yleensä teksti on suunnattu jollekin määritellylle lukijoiden ryhmälle, jolle viesti on ensisijaisesti suunnattu.
- Kohderyhmä näkyy tekstin sisältövalinnoissa, ilmaisutavassa, julkaisukanavassa ja näkökulmassa. (esim. nuorille aikuisille suunnatussa aikakauslehdessä on erilaiset aiheet ja näkökulmat kuin eläkeikäisille suunnatussa lehdessä).

KYSY: Kenelle teksti on tarkoitettu?

Varo kuitenkin yleistämästä liikaa! Vältä lokeroimasta ihmisiä ”vanhempaan tai nuorempaan sukupolveen”.

3. Tekstin sisältö

- Tekstin sisältö syntyy tekstin käsittelemistä asioista.
- Sisällöstä erottuu aihe ja teema eli mitä aiheesta sanotaan.
- Tekstin sisältö nojaa myös kirjoittajan mielipiteisiin, niiden takana oleviin arvoihin.

KYSY: Mikä on tekstin aihe? Mitä aiheesta sanotaan? Miten sisältö ilmaistaan?

4. Tekstin rakenne

- Tekstissä voi olla monia rakenteen osia, joita ovat esimerkiksi **otsikot, ingressi, leipäteksti, faktalaatikot, kuvat, graafit ja kartat.**
- Rakenne voi myös yhdistyä tekstilajiin.
- Myös havainnollistamisen keinot ovat rakenneosia.
- Rakenteeseen kuuluu myös kappalejako.
- Teema – reema –rakenteen toteutuminen vaikuttaa kokonaisrakenteeseen.
- Abstraktiotason vaihtelu on osa rakennetta.

KYSY: Mitä rakenneosia tekstissä on?

5. Ilmaisutapa

- Kieli: sanasto, lauseet ja virkkeet, tyylivalinnat, kuvakieli, huumori, ironia, liioittelu, kärjistäminen, rekisteri – kielen valinnat vaikuttavat tekstikokonaisuuteen.
- Myös väline vaikuttaa: video välittää toisenlaisen viestin kuin esimerkiksi kirjoitettu teksti.

KYSY: Minkälaista kieli on? Mikä esittämisen väline on?

6. Näkökulma

- Näkökulma muodostuu mielipiteistä ja arvoista, tavoista tarkastella asioita.

KYSY: Kenen näkökulma on? Kenen puolella teksti mahdollisesti on?

7. Tekstin konteksti

- Konteksti tarkoittaa tekstin ulkopuolista maailmaa, julkaisupaikkaa ja -aikaa, kirjoittajaa, julkaisijaa.
- Diskurssi tarkoittaa ajassa liikkuvaa keskustelua, johon teksti osallistuu.
- Myös tekstilaji on osa kontekstia.

KYSY: Mitkä ovat tekstin kontekstin muodostavat tekijät?